

Grenland Friteater presenterer

LUKTA AV PENGER

I sepet for å få Hertingens ume i jorda, havner den på Overraskende vis i Peru. Vi følger med dit, får noen glimt fra Perus dramatiske historie og blir med på å åpne en fiskeoljefabrikk.

LUKTA AV PENGER

- basert på noen karakterer fra Kjartan Fløgstads "Fyr og flamme"

Del 1: Under DuVerden 2014 - komisk minnestund

Del 2: Trujillo 1932 - revolusjonsdrama

Del 3: Peru 1990 - fire tragiske scener:

- Hos Lysende Sti
- Hos Militæret
- I slummen i Lima
- En liten konsert

Del 4: En fiskeoljefabrikk i Chimbote 2014 - ironisk show

Del 1 – Minnestund

Magnor Morken, event-arrangør – Lars Vik
Camilla Forberg, Arbeiderbevegelsens Arkiv – Kjersti Posti Høgli
Bjarne Bakås, Statoils forskningssenter Herøya – Carl Henrik Ekblom
Blanca Alma, IncaNor Research and Development – Yolanda Rojas
Styrk Bruhøl, arbeiderkjempe – Terje Sødal
Didi Bruhoel, hans datter, styreleder IncaNor – Anne-Sophie Erichsen
Marthon Danielsen, arbeiderkjempe – Geddy Aniksdal
Eilif Ofiksbø, steward på M/S Norwegian Dream – Leif Arild Sanden
Lars Sponseth, orkesterleder – Vidar Ytre-Arne
Magica från Tryllhättan, tangenter – Anette Röde Hagnell

Del 2: Trujillo 1932

Marthon Danielsen, matros – Geddy Aniksdal
Hertingen, kølalempen – Lars Vik
En bryggearbeider – Bryan Meza
En student – Yolanda Rojas
En offiser i den peruanske hær – Jorge Rodriguez
En soldat – Carl Henrik Ekblom
Motorsykkelfører – Frank Severinsen
Camilla Forberg – Kjersti Posti Høgli
En museumsarbeider – Yolanda Rojas

Del 3: Peru 1990 - fire tragiske scener spilt samtidig

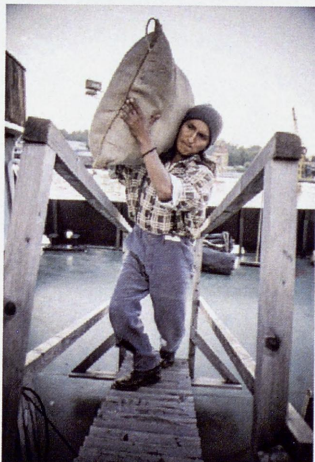
Hos Lysende Sti

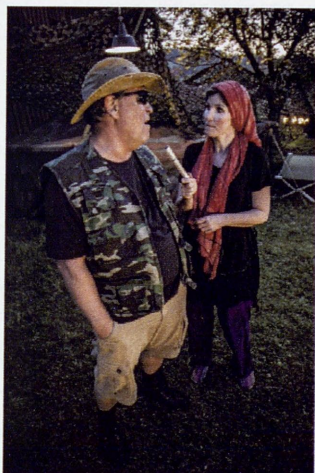
Comrade Raul, leder av cellen – Lars Vik
Comrade Olga, en ung kader – Yolanda Rojas
Enrique, en ung mann fra bydelen som akkurat er kommet med
– Carl Henrik Ekblom

I en militærleir i Ayacucho-provinsen

Camilla Forberg – Kjersti Posti Høgli
Kaptein Stanley Kowalski, U.S. Army – Leif Arild Sanden
Pancho, sersjant i Sinchis, de peruanske spesialstyrkene - Jorge Rodriguez
En fange - Terje Sødal

Alle fargefoto i programmet: Dag Jensen

Utafor en Vaso de Leche i en fattig bydel i utkanten av Lima

Elena, arbeider for Vaso de Leche - Anne-Sophie Erichsen
Maria, leder for Vaso de Leche i bydelen – Geddy Aniksdal
José, hennes nevø – Bryan Meza

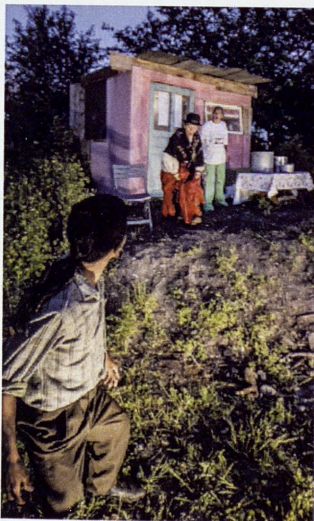
En liten konsert for "los desaparecidos"

Anette Røde Hagnell – piano og vokal
Vidar Ytre-Arne - fiolin og piano
Truls Hannemyr – bass
"Que Pasa Ahora" (Vidar Ytre-Arne)
"Huamangino" (Tekst: Ranulfo Fuentes. Oversettelse: Anette Røde Hagnell. Musikk: Vidar Ytre-Arne)

Del 4: Oro de Chimbote (Chimbote's gull)

- en fiskeoljefabrikk i Chimbote 2014 - ironisk show

Magnor Mørken, event-arrangør – Lars Vik
Pablo Negocio, direktør – Jorge Rodriguez
Didi Bruhoel, styreleder – Anne-Sophie Erichsen
Bjarne Bakås – Carl Henrik Ekblom
Blanca Alma – Yolanda Rojas
Styrk Bruhøl - Terje Sødal
Marthon Danielsen - Geddy Aniksdal
Eilif Ofiksbø - Leif Arild Sanden
Manuel, arbeider – Bryan Meza
Manuela, arbeider – Kjersti Posti Høgli
Hertingen – Brian Meza
Lars Sponseth, orkesterleder – Vidar Ytre-Arne
Magica fra Tryllhättan, tangenter – Anette Røde Hagnell
Truls Hannemyr, slagverk og bass

Manuskript: Tor Arne Ursin og Leif Arild Sanden
Komponist: Vidar Ytre-Arne
Regi: Tor Arne Ursin
Kostymer, scenografi og rekvisitter: Kjersti Posti Høgli og Guro Dale
Teknisk sjef: Agnar Ribe
Lysdesign: Jean-Vincent Kerebel
Lysdesign Oro de Chimbote: Lars Løberg
Effekter: Einar Øttestad

Sangtekster: Kjartan Fløgstad, Anette R. Hagnell, Tor Arne Ursin, trad.
Komponist/arr. på "Under verda": Harald Øhm/Ratataboo
Produsent: Dag Haddal og Leif Arild Sanden
Produksjonsledelse: Vibeke Lie og Leif Arild Sanden
Fotograf: Dag Jenssen (alle fargefoto i programmet)
Grafisk design: Guro Dale, Aasne Viddal og Terje Sødal
Rigg: Agnar Ribe, Lars Løberg
Lyd: Audiopol live
Tolk: Grethe Knudsen
Trykk: Grenen Digitaltrykkeri
Catering: Trine Krüger

Takk til:

Kjartan Fløgstad, Bilfinger Menstad, Arnold Nomme, Trym Sigurdson, Bryns blomster, Skien kommune, Bjørn Michelsen, DuVerden, Gjenbruksenteret, greie naboer, Vegtrafikksentralen, Per Bjønnes, Anders Høgli, Laila Høgli, Interarms Jakt & Våpen.

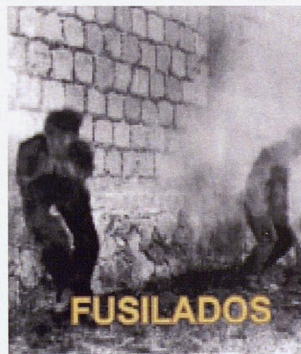
Revolusjonen i Trujillo (1932)

I januar 1932 kom et autoritært styre til makta i Peru etter et militærkupp. Den harde undertrykkelsen av opposisjonen og av arbeidernes rettigheter sammen med de enorme klasseforskjellene førte til opprør på plantasjene rundt byen Trujillo nord i Peru.

Opprøret ble ledet av folk som tilhørte partiet Den Amerikanske Populære Revolusjonære Alliance (APRA). Syvende juli 1932 tok opprørerne kontroll over Trujillo og distriktene rundt.

Militær-regjeringen i Lima svarte med å sette inn både hæren, flyvåpenet og marinen mot opprørene med brutal kraft. Allerede dagen etter kuppet ble Trujillo bombet fra lufta og i løpet av fire dager var all motstand nedkjempet.

De opprørerne som ikke var falt, ble summarisk henrettet. Noe nøyaktig antall drepte finne ikke fordi hendelsen aldri har vært gjenstand for noen offisiell gransking.

Borgerkrigen i Peru (1980 – 2000)

Det er blitt beregnet at nær 70 000 mennesker døde i borgerkrigen i Peru som startet i 1980 og som regnes som avsluttet i 2000, selv om det fortsatt er stridigheter i enkelte områder. Hovedmotstanderne i krigen var det maoistiske partiet Sendero Luminoso (Lysende Sti) og den peruanske regjeringen.

Lysende Sti ble startet av Abimael Guzman - en professor i filosofi som var sterkt inspirert av den kinesiske kulturrevolusjonen. Han gikk også under navnet "President Gonzalo". Hans Mao-inspirerte strategi gikk ut på først å "frigjøre" bondelandet i Andes-fjellene. Dette førte til en stor flyktningstrøm til de fattige bydelene i Lima.

Fra 1988 ble krigen også ført i byene. Organisasjoner som arbeidet med å avhjelpe fattigdom og nød i slummen ble også terror-mål. En slik er "Vaso de Leche" (Melkeglasset), som deler ut frokost til fattige barn.

Regjeringen svarte med unntakstilstand og satte inn hæren mot Lysende Sti. Hæren sto for mange brudd på menneskerettighetene og regelrette massakrer på sivile. En USA-trenet "anti-terror"-bataljon ble spesielt beryktet for mange brudd på menneskerettighetene.

De aller fleste ofre for volden var fattigfolk av indiansk opprinnelse. Alle de involverte partene angrep sivile med overlegg, noe som resulterte i at dette er den blodigste konflikten i peruansk historie siden den europeiske kolonisasjonen. I 2003 la en spesialoppnevnt Sannhetskommisjon fram sin rapport, som kunne dokumentere 69 280 døde eller forsvunne i borgerkrigen.

"Deng Tsiao Ping er en hund!"

Kontrollpost.

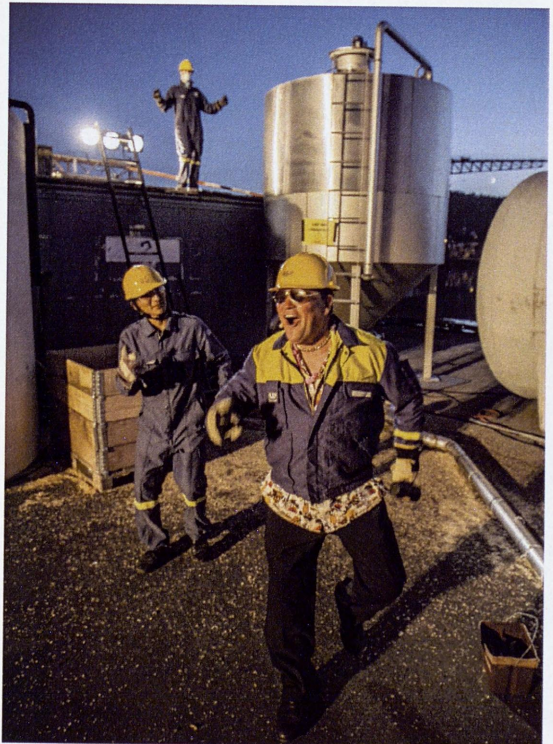
Norsk fiskeindustri i Chimbote

Chimbote er sentrum for Peru's fiskeindustri – en av verdens største. Folk fra hovedstaden Lima illustrerer gjerne hva de mener om Chimbote ved å holde seg for nesa. Det lukter råttne fisk året rundt. Men for mange lokale som lever av dette, er det også "lukta av penger" som velter ut av skorsteinene på fiskemel- og fiskeolje-fabrikkene.

Chimbote er særlig viktig for Omega3-industrien, som ser et voksende marked for sine produkter i de rike landene. Sjansen for at innholdet i trankapslene du kjøper på butikken er fra Chimbote er nok langt større enn at det er fra norsk torskelever.

Norsk kapital og norsk fiskeri-industri har store interesser i Chimbote. I to programmer for noen få år siden rettet NRK til dels sterk kritikk mot selskapenes forhold til både miljø, helse og sikkerhet og arbeidernes rettigheter.

I en kommentar sa daværende Miljø- og utviklingsminister Erik Solheim: "Det er viktig at norske selskaper er en del av løsningen og ikke en del av problemet. (...) Men husk: Dette er jo også mange arbeidsplasser for mange mennesker. Det er en viktig industri for Peru. Så det hjelper ingen ting å nedlegge den eller fjerne den. Men man må forbedre den."

Grenland Friteater
 vil gjerne takke alle
 våre bidragsytere:

PORSGRUNN
 KOMMUNE

TELEMARK
 FYLKESKOMMUNE

UTENRIKSDEPARTEMENTET

KULTURDEPARTEMENTET

BERGENSENSTIFTELSEN

FRITT ORD

Kjære publikum

Jeg må bare innrømme at jeg helt har mistet oversikten over hvor mange forestillinger det egentlig er blitt med Hertingen og hans kumpaner opp gjennom åra. Jo, jeg kan vel ha rimelig kontroll på de "ordentlige" forestillingene – fra Harde Tak i 2000 til Tapte Paradis i 2012. Det er blitt en del av dem også!

Men i tillegg har typer som Marthon Danielsen, Styrk og Mabel Bruhøl og ikke minst Hertingen sjøl, blitt invitert til i overkant mange mindre evenemanger på egenhånd. Som å komme å fortelle en skrøne i godt lag (dog ikke helt usannferdige skrøner!), sprite opp (bokstavelig talt!) en konferanse, et jubileum eller et politisk møte, eller bidra (etter fattig evne!) til kulturelt eller sosialt mangfold på så ymse vis. Så hvor mange opptredener det totalt sett er blitt, nei det er det vel ingen som vet.

Men det som er sikkert, er at alle disse figurene har hatt sin opprinnelse i en bok skrevet av Kjartan Fløgstad, nemlig Fyr og Flamme, som kom ut i 1980. Mange har skrevet ulike ting om denne boka, særlig til å begynne med. Men etter hvert som åra har gått, har skriverne blitt mer og mer samstemt om at dette må være en av de beste såkalte romanene som er skrevet i Norge på mange år. Ja, kan hende i det hele tatt! I hvert fall er det en av de beste skildringene av de store og voldsomme omveltningene som har funnet sted i Norge de siste drøyt hundre årene, og om hvordan livet har vært for nordmenn og nordkvinner under disse forholdene.

Så det er ikke lite når Fløgstad har gitt oss frie hender til å arbeide med disse tekstene nærmest som vi har ønsket, og i tillegg strekt ut handa med hjelp når det har vært nødvendig.

Siden år 2000 har vi fått lov til å fare land og strand rundt mens vi har ropt og sunget, vridt og vrent på alle de ordene han har skrevet og prøvd å få folk til både å gråte og le og noen ganger sette latteren i halsen. Det eneste vi har holdt oss for gode for, er vel å stå og mumle i en krok.

Men allerede mer enn tjue år tidligere hjalp Kjartan Fløgstad oss med mye da han ga ut essay-samlinga Loven Vest for Pecos. Etter å ha lest den boka i 1980, skjønte vi at vi ikke behøvde å skamme oss over å like kriminalromaner, rockemusikk eller spaghetti-westerns, men at det kunne være minst like bra og fint som Ibsen, opera og ballett. Vi skjønte også at vi godt kunne kneise litt med nakken og være stolte over å komme fra byen med Norges største industriarbeidsplass.

Som kjent er Pecos en elv som danner grensen til det Ville Vesten, og Loven Vest for Pecos kan være grei å ha med i saltasken når man rir ut i vilt og ukjent terreng! Det trengte vi, for vi hadde allerede slått leir på andre siden av Pecos, der vi satt ved leirbålet med fingeren nervøst på avtrekkeren til en serie med forestillinger med populærkulturell tematikk. De forestillingene skulle komme til å forandre mye for oss. Men det er en annen historie.

Som dere skjønner har vi i Grenland Friteater mange gode grunner til å takke og hylle forfatteren og hedersmannen Kjartan Fløgstad når han i disse dager fyller 70 år!

Ja, må han leve!

Tor Arne Ursin

